

KÖR MÜZİSYEN

VLADÍMİR KOROLENKO

VakıfBank Kültür Yayınları: 0060
Edebiyat: 018

KÖR MÜZİSYEN

VLADİMİR KOROLENKO

Özgün Adı:

Слепой музыкант

Türkçesi

Levent Özübek

Genel Yayın Yönetmeni

Dr. Hüseyin Yorulmaz

Yayın Müdürü

Dr. Hasan Aksakal

Tasarım ve Yayın Kimliği

Bülent Erkmen

Kapak Görseli

İrina Adam Erkılıç

Kitap Editörü

Mutlu Dursun

Sayfa Uygulama

Gelengül Erkara

Son Okuma

Hikmet Akyüz

VakıfBank Kültür Yayınları

Büyükdere Caddesi

No: 97 - Kat 4

Şişli 34394 İstanbul

Telefon: 0 212 354 5730

www.vbky.com.tr – info@vbky.com.tr

Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2020

ISBN 978-605-7947-66-6

Kitabın Türkçe yayın hakları VakıfBank Kültür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı

Ofset Yapımevi

Şair Sokak No: 4, Çağlayan Mahallesi,

34410 Kağıthane, İstanbul

Telefon: 0 212 295 86 01

Sertifika No: 45354

1. Baskı: Ağustos 2020

KÖR MÜZİSYEN

VLADİMİR KOROLENKO

TÜRKÇESİ

LEVENT ÖZÜBEK

VLADİMİR GALAKTİONOVİÇ

KOROLENKO

Rus edebiyatının altın çağının son temsilcilerinden biri olan Vladimir Korolenko, 27 Temmuz 1853'te Ukrayna'da doğdu. Ailesi Kossak ve Leh kökenlidir. Turgenyev, Şevçenko ve Nekrasov'un etkisiyle yazı hayatına başladı. Uzun yıllar gazetecilik yapıp yoksul insanlar için yardım faaliyetlerinde çalıştı. Rus narodniklerine ilham veren pek çok teşebbüste önemli roller üstlendi. En önemli eserleri arasında, *Kör Müzisyen*'in yanı sıra, Sibiryadaki sürgün döneminden beslenen *Makar'ın Rüyası*, *Dilsiz*, *Mırıldanan Orman* gibi birçok kısa hikâye ve novella bulunmaktadır. Korolenko, uzun yıllar muhalefet ettiği çarlık rejiminin yıkıldığını gördükten sonra, 25 Aralık 1921'de vefat etti.

LEVENT ÖZÜBEK

1955 yılında doğdu. 1979'da Hacettepe Üniversitesi İktisat bölümünden mezun oldu. Aynı yıl başlayan çalışma yaşamı özel ticari şirketlerde, çeşitli kademelerde, 2008 yılında emekli olana kadar devam etti. 1985-2000 yılları arasında çalışma yaşamı Moskova'da geçti. Rusçayı bu yıllarda öğrendi. Çocukluktan beri ilgi alanı olan edebiyat ve klasik müzik üzerine amatör olarak birçok çalışma yaptı. 2014-2017 yılları arasında aylık yayınlanan *İktisat ve Toplum* dergisinde üç yıl boyunca kültür yazıları kaleme aldı. Bir Çaykovski biyografisi olan *Tarlakuşu'nun Şarkısı* (2011) ve *Baharımız Sizininki Kadar Kısa* (2011) adlı iki telif kitabının yanında, Özübek'in Ethel Lilian Voynich'ten *Atsineji*, Olga Forş'tan *Saray ve Zindan*, Vera Panova'dan *İleri Bakmak*, yine Panova'dan *Yol Arkadaşları*, Maksim Gorki'den *Lüzumsuz Adamın Hayatı*, Leonid Andreyev'den *Asılan Yedisinin Öyküsü* ve 20. yüzyıl Rus klasiklerinden derlenen *Sovyet Öyküleri 1, 2* gibi çevirileri bulunmaktadır. Özübek'in Dmitri Grigoroviç'in *Balıkçılar* adlı romanının çevirisi de 2019'da VBKY'den çıkmıştır.

1.
BÖLÜM

Gecenin ölü sessizliğinde, Güneybatı bölgesinin varlıklı ailelerinden birinde bir bebek dünyaya geldi. Genç anne derin bir bitkinlikle yatıyordu, ama bebeğin ilk hafif sesli, acıklı ağlaması duyulunca, yatağında huzursuz huzursuz kıpırdanmaya başladı. Gözleri tamamen kapalıydı, ama dudakları hareket ediyor, bir şeyler fısıldıyordu. Solgun ve neredeyse bir bebeğinki kadar yumuşak yüz hatları, alışmadığı bir deritten mustarip şımarık bir çocuğunki gibi sabırsız bir acıyla gerildi. Ebe onun usulca bir şeyler fısıldayan dudaklarına kulağını yaklaştırdı.

“Neden? Neden o...” diye soruyordu anne, neredeyse hiç duyulmaz bir sesle.

Ebe anlamadı. Bebek tekrar ağlamaya başlamıştı. Annenin yüzüne acı dolu, ıstıraplı bir ifade yerleşti. Gözlerinden iri yaş damlaları süzüldü.

“Neden? Neden?” diye fısıldıyordu, biraz önceki gibi ölgün bir sesle.

Ebe bu kez söyleneni anladı, sakin bir sesle cevap verdi:

“Bebek neden ağlıyor diye mi soruyorsunuz? Bu hep böyle olur. Endişelenmeyin.”

“Neden böyle... Neden böyle korkutucu?”

Ebe bebeğin ağlamasında sıradışı bir şey farketmemiştir. Ve görebiliyordu ki, anne zorlukla kendine gelebilmişti, onun için ne dediğini bile bilmiyordu, yatağın yanından ayrılıp tekrar bebekle meşgul olmaya başladı.

Anne biraz sonra sessizleşti. Sadece arada bir, sözcüklerle ya da hareketlerle kendini belli edemeyen acı dolu bir ruh hali, bir ıstırap, kapalı gözlerinden ona iri yaşlar döktürüyordu. Gözyaşları kalın kirpiklerinin arasından bir bir süzülüp, mermere benzeyen mat yanaklarına akıyordu yavaşça.

Annenin yüreği, dünyaya gözlerini açmış bebekle birlikte gelip, onun beşiğine sokulmuş ve yaşamı boyunca, peşini bırakmayacak korkunç ve acısı hiç dindirilemeyecek korkunç trajediyi sezebiliyor muydu o anda?

Yoksa sadece bir sayıklama mıydı bunlar? Her ne hâl ise, bebek kör doğmuştu.

II

Bunu önce kimse fark etmedi. Oğlan bebek, tüm yeni doğmuş bebekler gibi boş, belirsiz bir ifadeyle bakıyordu. Yeni hayatın başlangıcı haftalarla sayılmaya başlayana kadar günler hızla geçip gitti. Bebeğin gözleri parladı, o ilk donukluk gitti, gözbebekleri odaklanmış gibiydi. Ama sık ağaçlı yeşil köy bahçesinden, neşeli kuş cıvıltılarıyla, açık pencerenin hemen yanında sallanan yeşil ağaç dallarının çıkardığı hışırtılarla birlikte odaya dolan parlak ışığı takip etmek için başını hiç çevirmiyordu. Artık iyice toparlamış olan anne, bebeğine endişeyle bakıp, onun yüzünün tuhaf ifadesini ve hiç de bebekçe olmayan ağırlığını, hareketsizliğini fark eden ilk kişi oldu.

“Neden öyle bakıyor? Ah, söyleyin bana! Neden öyle...” diye sürekli soruyor, ürkmüş bir güvercin gibi bakıyor, çevresindekilerin yüzlerinde bir rahatlama arıyordu.

“Ne var ki?” diye soruyordu insanlar, onun endişeli haline kayıtsız kalıyorlardı. “Bu da diğer tüm bebekler gibi işte.”

“Bakın, elleriyle nasıl tuhaf, arıyor...”

“Hareketlerini gördükleriyle bütünleştirmek için o, daha çok küçük,” diye açıklıyordu doktor.

“Ama neden gözleri tek bir noktada sabit kalıyor? Neden hiç çevirmiyor? Yoksa... Yoksa kör mü?”

Bu korkulu tahmin annenin dudaklarından dökülür dökülmez, hiçbir söz onu yatıştırmaya yetmedi artık.

Doktor bebeği kollarına alıp hızla ışığa doğru döndürdü ve gözlerine baktı. Biraz rahatsız olmuş gibiydi. Birkaç önemsiz söz söyleyip, iki gün sonra tekrar uğrayacağını vaat ederek ayrıldı.

Anne yaralı bir kuş gibi titriyordu. Ağlayarak bebeği göğsüne bastırıyordu sürekli. Ama bebeğin gözleri yine donuk ve hareketsiz bakıyordu.

Doktor, söz verdiği gibi, birkaç gün sonra geldi. Yanında oftalmoskop da getirmişti. Bir mum yaktı ve bunu çocuğun gözlerine tuttu, sonra uzaklaştırdı, ardından tekrar yaklaştırdı. Bu denemeyi arka arkaya, gözlerini bebeğin gözbebeklerinden hiç ayırmadan, birçok kez tekrarladı. Ve sonunda mahcup bir bakışla bildirdi:

“Maalesef madam, yanılmamışsınız. Çocuk kör ve tüm tedavi ümitleri boşuna.”

Anne bu açıklamayı tam bir melankoliyle dinledi.

“Bunu ne zamandır biliyordum,” diye cevap verdi yumuşak bir sesle.

III

Kör bebeğin doğduğu aile kalabalık bir aile değildi. Aile anneden ve bebekten başka, babanın yanı sıra, evdekilerin ve civardaki herkesin “Maksim Dayı” dediği, Bayan Popelskaya'nın tek kardeşi Maksim'den oluşuyordu. Baba toprak sahibiydi ve Güneybatı bölgesindeki tüm toprak sahipleri gibiydi. İyi huylu biriydi, hatta nazik biri denebilirdi. Yanında çalışanlara da iyi davranırdı ve değirmen inşa etmeye, olanları yenilemeye son derece meraklı bir işadamıydı. Bu işler vaktini öyle alırdı ki, kahvaltı ve akşam yemeği saatleriyle, yatma vakti dışında evde sesi nadiren duyulurdu. Eve gelişlerinde hep aynı şeyi söylerdi: “İyi misin kumrum?” Sonra yemeğin başına oturur, yemek bitene kadar da, belki zaman zaman meşe şaftları ya da dişliler hakkında bir şeyler hariç, hiç konuşmazdı. Bu sakin ve iddiasız şahsın, oğlunun karakter ve zihinsel gelişimi üzerinde etkisinin çok az olacağı açıktı.

Ama Maksim Dayı başka bir karakterdi. Burada anlatılanlardan bir on yıl önce, yalnız buralarda değil, Kiev'deki Kontrakt Meydanında da¹ en tehlikeli kabadayılardan biri

1. Kontrakt Meydanı, Kiev'de 18. yüzyılda kurulmuş Uluslararası Fuarın ve ticaret

olduğu bilinirdi. Herkes, saygın bir aileden gelen Bayan Popelskaya'nın (kızlık soyadı Yatsenko'ydu), nasıl böyle korkunç bir erkek kardeşi olduğuna şaşardı. Kimse ona nasıl yaklaşılacağını, onun nasıl memnun edileceğini bilemezdi. Kendisi gibi varlıklı ailelerden gelen kişilerin nezaketine saygısızlıkla karşılık verir, ama köylülerin, en ılımlı efendilerin bile hemen bir yumrukla karşılık vereceği kabalıklarına veya rahat davranışlarına müsamaha gösterirdi.

Her neyse, sonunda nedendir bilinmez, adamın içinde Avusturyalılara karşı bir düşmanlık uyandı ve çevredeki tüm düzgün insanların içini ferahlatarak kalktı, İtalya'ya gitti. Orada kendisi gibi kavgacı, heretik birinin, civardaki mülk sahiplerinin dehşetle fısıldaştığı gibi, şeytanla işbirliği halinde bulunan, Papaya kafa tutan –Garibaldi'nin– yanına katıldı.

Elbette Maksim böylece huzursuz, şizmatik ruhunu ebediyen kaybetti. Ne var ki, “Kontrakt” belirgin bir huzura kavuştu, birçok hanımın, oğullarının kaderi hakkındaki endişeleri nihayet sonlandı.

Kuşkusuz, Avusturyalılar da Maksim'e öfkeliydi. *Kuryerka* gazetesi –yerel toprak ve mülk sahiplerinin beğendiği geleneksel gazete– verdiği savaş haberlerinde arada bir onun, Garibaldi'nin en gözüpek yandaşlarından biri olduğundan bahsediyordu. Ve bir gün yine o *Kuryerka* gazetesi okuyucularına Maksim'in savaş alanında atıyla birlikte düştüğünü ve lahana gibi doğrandığını duyurdu.

merkezlerinin bulunduğu eski alan –çn.

“Maksim’in sonu kötü oldu,” diye konuşuyordu eski hemşerileri. Onun bu düşüşünü, rahipler nezdinde Aziz Petrus’a yapılan yakarılardan bu dünyada ulaştığı akıbet olarak yorumladılar. Maksim ölmüş kabul edildi.

Ama heyhat! Avusturyalıların keskin kılıçları Maksim’in dizginlenemez ruhunu vücudundan ayıramamıştı. Epeyce hasar görmüş bir bedenle hayatta kaldığı ortaya çıktı. Garibaldi’nin canavarları, değerli yoldaşları Maksim’i vuruşmaların arasından çekip çıkararak, bir hastaneye koymuş. Birkaç yıl sonra da kız kardeşinin evine aniden çıka geldi ve oraya temelli yerleşti.

Vuruşma günleri artık bitmişti. Sağ bacağı tamamen kesilmişti ve bu yüzden ancak koltuk değnekleriyle yürüyebiliyordu. Sol eli de sakat kalmıştı. Sol elini sadece bir sopa gibi kullanabiliyordu. Artık ağırlaşmış, sessizleşmişti, ama yine de zaman zaman onu kızdıracak bir şey olursa, dilini bir zamanlar kullandığı kılıcı gibi keskinleştiriyordu. Artık *Kontrakt*’a da gitmiyordu. Toplum içine nadiren çıkıyordu. Vaktinin çoğunu kitaplığında geçiriyor; içinde baştan başa inançsız şeyler olduğu genel kuşkusu hariç, kimsenin hiç duymadığı, hakkında bir şey bilmediği kitaplar okuyordu. Yazıyordu da; ama kaleminden dökülenler hiçbir zaman *Kuryerka*’da görülmediğinden, yazarlığına pek önem verilmiyordu.

Köy evinde yeni bir canın hayata geldiği ve büyümeye başladığı sırada Maksim Dayının kısa kesilmiş saçlarında gümüş teller görülmeye başlamıştı ve koltuk değneklerinin sürekli baskısı sonucu omuzları yukarıya doğru yükselmiş,

vücudu neredeyse dörtgen şeklini almıştı. Onu iyi tanımayanlar, acayip vücudu, çatık kaşlı somurtkan yüzü ve bu abus yüzdeki çirkin kesik yaraları, koltuk değneklerinin çıkardığı gerilimli takırtı ve tüttürmekten hiç bıkmadığı piposundan çıkıp, etrafını saran yoğun duman yüzünden ondan ürküp çekinirlerdi. Sakat vücudunun içinde sıcak ve nazik bir kalbin atmakta olduğunu yalnız yakınları bilirdi. Bu gür ve kısa saçlı dörtgen kafanın içinde durmaksızın çalışan bir beynin olduğunu sadece onlar tahmin ederdi.

Ama hayatının bu evresinde, zihnini hangi sorunların meşgul ettiğini en yakın arkadaşları bile bilemezdi. En iyi bildikleri sadece Maksim Dayının mavi bir tütün dumanıyla çevrili halde, kalın kaşları sıkıntılı bir ifadeyle çatılmış, gözlerinde ürkek bir bakışla saatlerce kımıldamadan oturduğuydu. O sırada bu kötürüm savaşı, yaşamın bir savaş olduğunu, içinde kötürümlere yer olmadığını düşünüyordu. Ebediyen saflardan düşmüştü ve artık kendisi furgonda gereksiz bir yükten başka bir şey değildi. Ona kalsa eyerden yere düşen bir şövalyeydi. Orada tozun içinde ezilmiş bir solucan gibi debelenmek korkakça bir şey değil miydi? Kendi varlığının zavallı kalıntıları için zafer kazananın acımasını beklemek korkakça değil miydi?

Maksim Dayı bu yakıcı düşünceleri soğukkanlı bir metanetle düşünüp, lehte aleyhte yönlerini göz önüne alıp irdelerken, evde, yaşamının hemen başında engellenmiş, yeni bir hayat belirmişti işte. İlk başta bebeğe pek dikkat etmemişti, ama çok uzun sürmedi, filozofvâri bir ilgiyle dü-

şünüp taşınmaya başlayınca, bebeğin kaderiyle kendisinin kaderi arasında ilginç bir benzeşme buldu.

“Hımm... Evet,” diye konuştu kendi kendine bir keresinde, düşünceli bir halle ve gözünün ucuyla bebeğe bakıp, “işte bu küçük şey de engelli; ikimizi bir araya getirseler belki tam bir adam çıkar bizden.”

O andan itibaren gözlerini bebeğin üzerine giderek daha sık çevirmeye başladı.